

J E L E N K Ö R.

103 szám.

Pest kedd december 24dikén.

1833

Foglalat: (Rink kerül. tanácskozási a' II. cikk. 9 §ig; előléptetések; Torontalban nyelvünk előmenetele, 's tanítóit illető ösztönjutalmak; Békésben Horváth alispán hazafi tette; Eszterházy Miklós hget illető halotti végtisztelet Mailandban és Kismartonban; Soprony táji időjárás). Németország. Franciaország (Ecouen, legitimisták, Dupin Károly leczkéje, német menekvők sorsa). Portugália (gr. Taipa levele d. Pedróhoz, 's a' legujabb történetek Miguel 's Pedro ügyében). Spanyolország (madriti 's egyéb tartományi esetek). Elegyhirek. Bankrészvény.

MAGYAR ÉS ERDÉLYORSZÁG.

Pozsony dec. 19keig a' ker. ülésekben Rink a' IIk czik. 8ik §-zaig haladtak. A' városi törvényszéknek a' sz. k. városban lakozó nemesekre kihatása iránt vitatott kérdések erre mennek: ki legyen bíró a' nemes adósságában, midőn arra különös polgári hypothekát kötött ki, és ki, midőn általányost kötött a' nélkül hogy magát városi bíróság alá köteleze? kéttéle hypotheka kötelezés esetén valljon a' hitelező válasszon e bíróságot? ki hozzon ítéletet nemesre adói tartozás vagy házbértartozás-ban? kalmárok és mesterek nemes ellen kielőtt fogják ár- v. hiteljegyzékjüket 's munkabéröket kereshetni? előadandó esetekben tétessék e' különbség birtokos és birtoktalan nemesre nézve? birtokos nemest polgári vagyon hijányában nemesi birtokára nézve mellyik bíróság ítéleteti? valljon városi bíróság alá magát különösen nem kötelezett nemes tartozzék e annak némelly esetekben ítéletét elfogadni 's annak compassualisa mellett köteleztessék e a' megyei hatóság által teendő végrehajtást viselni? mi intézkedés a' városi kétes nemességük iránt? városi bíróság alá tartozzék e ezentul a' nemesek nemtelen cseléd-sége személyeik vagy javaikra vagy csupán ez utóbbiakra nézve? — Nádor ő fensége Bécsből december 17kén érkezett vissza Pozsonyba.

Ő cs. kir. Fölsége nov. 30kán költ fenséges határozása szerint id. S ch e d e l F e r e n c z e t eddig a' pesti postahivatalnál ellenörködött postatisztet a' budai postakerületigazgatóság mellé 42 évi feddhetetlen szolgálati tekintetéből valóságos ellenörre méltotztatott kegyelmesen kinevezni.

Cs. kir. Fölségünk dec. 6ki legfensőbb határozata szerint sebenicói praetor (Dal-

máczsiában) dr. Domiacussich Pétert és báró Kulmer Ignácot Ragusában a' társas-törvényszék titoknokát ugyan e' szék tanácsnokivá méltotztatott kegyelmesen kinevezni.

N. Beeskerek decemb. 8dikán. A' közdolgok magyar nyelven vitele a' kikindai kerület 's Beeskerek városára nézve 1834-ki január 1sőjére van kitüzve, 's köz a' remény, hogy e' nemzeti ohajtást, időhatárt sem várva előzi meg az illy lelkes megyében létező két tisztség, mert a' szabadályok (privilegiumok) 's a' jóllét, mellyekkel a' Fölség 's Haza diszesité 's boldogítá őket, az illy tárgyaknak hódulást valóban megérdemlik. Vinga, ama bolgár-lak (Temesmegyében) lelkes tisztei körében, példára gyujtó fényt lövelhet a' torontáli priv. helyekre, 's ez valóban nem bánta meg hogy diák vendégére enyészto szemfödelet borított. Torontal, ezen bár elvont, de lelkes vidék, ujabb példáját adá itt is a' honszeretetnek. Midőn a' megyebeli iskolamesterek öszveírását beadák, hivatalosan jelentetett az is: hogy némelly urodalmak az olly falusi tanítóknak, kik az iskolákban a' magyar nyelvet is tanítandják, bizonyos díjakat kegyeskedtek hátaozni. Igy ajánlott Beodrai Karácsonyi Lajos táblabíró és Beodrai Karácsonyi László sz. bíró esztendőnként 40 fr. pótlékbért a' beodrai tanítónak illy czélból 's illy föltétel alatt. Ittebei Kiss Antal k. udvarnok 's táblabíró a' sz. Györgyi, Nagy, és Kis toráki iskolamestereknek, mindeniknek külön, így toldá meg rendszeres fizetését azon ajánlása által, melly szerint kinekkinek tanítóbéréhez még 50 frtot 's 12 p. mérő buzát sziveskedik csatolni addig, mig ezeknek összesítéséből Sz. Györgyön, középponti urodalmi magyar iskolát állithatand. Illy czélból adott már régebbe a' katalinföldi tanítónak is esztendőnként 80 frtot, 12 p. m. buzát és 2 me-

zei boglya szénát. Méltó említeni itt azt is, hogy Kikinda városa is tart magyar tanítósegédet, valamint azt is: hogy a' törökbecsei urodalom az odavaló szerb tanítónak, ha magyarul fog tudni 's tanításában előrehaladás lesz, esztendőnként 60 fr. pótlékdíjt adni eltökélé. Hála a' nemzet nevében e' szép keblü ajánlóknak, 's csak azon ohajtás marad fön: hogy ezek folytában a' kitüzött czélt teljesíteni is kegyeskedjenek; mert a' dolog velejét e' jelen körülményben az időnkénti pontos fölügyelés teszi.

Gyula dec. 2k. A' f. eszt. nov. 29kén tartatott közgyűlésünkben a' magyar nyelv előmozdítására nevezett küldöttség előlülője 's másod alispán tek. Horváth Antal ur nemzetünk iránti hazafiui tüzetől lelkesítettén, hogy a' megye idegen ajku lakosi a' magyar nyelvben előmehessenek 's a' Hazának e' közös czélja ohajtott sikert nyerhessen, a' magyar nyelv könnyebb tanulására legalkalmasnak találandó könyv kiadójának 100 ft. leendő jutalmaztatása mellett a' munkának saját költségén kinyomtattását ajánlotta, 's miglen ezen diszes tisztjét viselendi, megyénk négy idegen nyelvű helységek szegényebb sorsu nevédekinek 1800 példányban ingyen kiadatását ígérte. Így a' Szentgyörgyi Horváth név Békésben nemcsak fő 's alispáni hivatalbeli jeles tetteiben hanem műveltség 's magyarság-előmozdítólag az emberiség 's nemzetiségünk hálájában is örökölni fog e' közszeretettü sarjadéka által. H. T.

Majlandi levelezőnkül nov. 30káról közvetlen érkezett hiteles tudósítás szerint a' Comoban nov. 25kén bélgyladás miatt 68 eszt. korban elhunyt Eszterházy Miklós hg. ünnepeles eltakarítatásáról e' következőket vettük: Comoban 10 ezer frank díjért bebalzamoztatván a' test, nov. 29kén egy szakasz sardíniai huszár kíséret és Lip-tay Pál 's Dessewffy Kálmán tiszt urak vezérlete alatt alkonyatra Majlandba hozatott 's ott a' es. kir. katonai vártemplomba, egy e' miatt eleve készített gyászalkotványra tétetvén Palugyánszky alezredes gránátos osztálya által őriztetett 30ki délelőtti 11 óraig, midőn a' temetési szertartások kezdődtek. A' templom főajtaja felett egy festett nagy táblán olvasható volt a' főmélt. halott hosszú czimzete diák felírásban (mivel

azon szép magyar felírásához — mellyet köz-kivánat szerint ez alkalomra a' sardíniai huszár ezred táboripapja készítte — a' Scala színházi, különben igen ügyes diszesítő, a' magyar írás nehézségétől tartózkodó félelem miatt, nem mert fogni); belül a' templom falai aranyrojtos gyászszőnyeggel voltak borítva; a' szentegyház közepén állott a' gyászalkotvány, külsejét a' nagy rangú halott szalagos rendei 's haditárnoki formaruhája ékesíté, 's mellette jobbról és balról 6 szövétnek loboga. Elmondván 8 órától 11ig a' Majlandban örül fekvő ezred papjai halotti miséjüket 's elérkezvén 11 órakor a' hadvezérttest, elkezdődött a' halotti nagymise, mellyet a' többi táboripap kísérete 's Isó Ferencz es. k. Fejdelmünk Isó számú gyalog ezrede híres hangász karának szomorú zengedelmi alatt mondott Procopovszky Anaklét ur a' majlandi őrsereg káplánja, mellynek végén kiénekeltetvén a' halott a' miséző pap urak által, megindult a' pompás menet v. húzalom - processio - illy rendben: az egész halotti kíséretet vezeték Vallmoden és Zichy Ferdinand grófok 's tábornok helyettesek, következtek Ferencz es. k. Fejdelmünk, gr. Gyulay Albert 's báró Bakonyi gyalog ezredének egyegy zászlóalja, a' temető táboripapság égő fáklyákkal, a' fekete posztólepellet borított gyászparipa egy szekeres közember által vezetettve, a' 6 es. k. fekete ló által vonatott gyázkocsi 12 czimzetes fáklyával diszeskedő gránátos 's 12 főhadnagy által övedzve, a' vasas lovag (sardíniai huszár ezredbeli közvitéz Komáromi Péter), 5 gyászoló haditiszt a' megholt hg. tulajdon magyar gyalog ezredétől Mantuából ideküldve, Palugyánszky gránátos zászlóalja, 's végre tartalékseregül 1 gyalog álgyutelep, 2 osztály sardíniai huszár 's az ehez tartozó lovas álgyutelep. E' számos katonaság a' legünnepiesb formaruhában, esős időben és sáros utban a' gyázkocsit Majland napkeleti kapuján ki egész az 1 olasz mérföldnyire fekvő loretoi nagy vendégfogadóig kísérete, a' 8dik es. k. vadász zászlóalj egész uton korlátot formálván; itt a' test ismét megáldatván a' boldogultnak arra rendelt tulajdon batárjába tétetett, gyóntatóatyjának elő- 's titoknokának utókisérete alatt sebes postán oda hagyott

honja 's birtokvára - Kismártonba vitetendő. Utnak indulván a' halottas hintó, a' kísértő katonaság 's a' két álgyutelep végtiszteletül bucsulóvéseket tőn 's azon rendben mellyel jöve, tanyájira visszatért. Ötezer ünnepélyes köntösű katonaság 's 36 álgyu 's minden izre ugyanennyi álgyu 's puska-döbörgés, mint haditárnokot illető végtiszteletkedés, robogtatá kísértőleg a' messze vidéknek a' végre jutott szertartásokat. — Sopronybul pedig ezeket közlik dec. 12kéről: Comoban, a' Lombard-velencei királyság igen kies fekvésű 's ifju Plinius születéséről nevezetes, kisvárosában, hová roskadt egészsége helyre állapodása végett csak egy hónappal előbb érkezett vala, elhunyván a' h'g, hideg tetemei magas állásához illő szertartással kísértettek Majlandba, 's onnan katonai végtisztelgések után édes hazá felé, Kismártonba szállítottak, de mielőtt itt a' nemzettségi sírboltba mint örök nyughelyökre, takarítottának, harmadnapig a' hercegi várpalota új teremében kitették. E' f. dec. 10kén ment végbe a' pompás temetés, mellyre a' n. Vgye tisztviselőin kívül tömérdek sokaság sereglett öszsze. Béke porának! A' hamvadónak azonban nagyratermett főmélt. fiától, úgy is mint a' magyar föld legelső birtokosától 's hercegeitől, úgy is mint kegyes Fejedelmünk sőt Európa előtt mint londoni nagykövet becses tekintetben álló kormányfőjétől 's hazafitól ohajtja országunkkal-mindenki: hogy a' Hazának 's Emberiségnek sokáig éljen, Nemzetünk 's dicső Nemzettsége fényének öregbítésére!

Soprony-tájról még ezeket is írják: Az idő nálunk még dec. közepén is tavaszi kellemmel kínálkozik; két háromszori fagyot kivéve alig vesszük észre, hogy az esztendőnek legkomolyabb részét töltjük. Mult hónapban két három napunk a' hévmérői tapasztalatok után az idej úgy nevezett ebhőszak (camicula) több napjait felülmulák. Legényeink szelencze- 's meggyfa- virággal ékesítik kalapjaikat 's gyümölcsfáink bimbái egész a' kifakadásig dagadoznak. Szőlőművesink tavaszi munkájok nagyobb részit már el is végezték; a' legröstebb földmivelő gazda is földeit legalább egyszer fel-

szántotta. Minő áldás ez most illy szénaszükség esztendőben! T. J.

A' pozsonyi evang. lyceumbeli ifjak „magyar nyelv-mivelő egyesülete a' jelen iskolai esztendőben már az által biztosb előmeletésre nyitott magának pályát, hogy a' derék Gregusch Mihály urat, ki e' lyceumhoz a' bölcselkedési, statistikai, hazai történet 's philologia tudományi tanítószékre ugyan ez eszt. kezdetén hivatott meg az eperjesi kerületi collegiumból, hol 16 évig tanított, nyere igazgatójaul. A' tiszt. professor ur a' Statistikát mint rendes tanulmányt, már is magyar nyelven terjeszti elő, esztendőre pedig Hazánk történeteit színteezon. Egy más, (grammatikai osztálybeli) oktató-tagja e' lyceumnak, Grailich József ur, szintén maradó érdemet gyűjt magának a' magyar nyelv-terjesztésben, azt mind tanításbeli szorgalommal, mind egy kisded, német nyelven irt magyar nyelv-tudományi kézikönyvével eszközölve. K. B.

NÉMETORSZÁG.

A' parisi Courrier a' nem sokára összeülőndő német ministeri congressusról azt beszéli egyik legújabb cikkelyében, hogy a' francia kabinet hivatalos jelentést vevén e' congressus-tartásról, körlevél-formában mintegy potestatiót bocsátott a' német státusokhoz, mellyben megjegyzi, hogy a' másod 's harmadrangu státusokhoz a' közérdek 's rokonérzelemnek sokkal meghittebb kötelekivel van csatlakozva, mintsem hogy ő (a' francia kormány t. i.) ezek függetlenségének legkisebb csonkíttatását is egykedvűleg tekintse 's illy körülmények közt a' régi barátság kínálkozó ajánlatit ismét meg ne ujítsa. Mi ugyan, mond a' müncheni pol. hirlap, nem vagyunk olly helyzetben, hogy egy illy jégyzék léte vagy nem léte felől valami igenlegest v. nemlegest mondhassunk; azt azonban egy szívvvel szájjal vallhatjuk, hogy a' német fejedelmek, a' mi az érdeket, rokonérzést (sympathiát) 's barátságot illeti, egy időben sem voltak egyetértőbbek, és soha sem gondolkodtak öszhangzóbbilag, mint most, 's azon alacsonyítás, mintha a' nagyobb német hatalmak a' kisebbek függetlenségét véznítani szándékoskodnának, nem

egyéb rezzentóváznál, mellyel ugyan francia kávéházi hírfecskéket megijeszthetni, de okos németet nem.

FRANCZIAORSZÁG.

Écouen várkastélyt, melly Napoleon alatt a' becsület-rend vitézei 350 leányár-vájinak nevelő intézetül szolgált Campan aszszonyság ügyelete alatt, a' restauratio után pedig Condé hgnek ajándékozott, a' kormány megvásárolá, azt előbbi (t. i. napoleonkori) rendeltetésére fordítandó. — A' francia legitimisták Vevay 's Lausanne-ban (Schweizban) ütöttek most főtanyát, genfi választottságuk, mint mondják, a' berry hgnével most is összeköttetésben áll. — Gr. Apponyi követ dec. 21kán érkezett vissza Párisba, Bécs és Magyarországból, hol véreit, jószágit 's hazánkat látogatólag egy ideig a' Felség engedelméből mulatott. — A' Moniteur szerint dec. 21kán mint az ifju (8 eszt.) don [Pedro császár születése napján a' Párisban tartózkodó brazíliaiak meghatalmazott brazíliai minister Racha ur palotájába gyültek hódolásukat az ifju császár iránt bemutatólag. A' brazíliai constitutio 18 esztendőt határoz teljes-korúság-időül az uralkodónak. — Dupin Károly nov. 24ikén tartá első leczkéjét a' művészeti conservatoriumban két ezernél számosabb hallgató előtt, kik között a' legelső kézmű- és gyártulajdonosak, sok pair, követ 's a' t. vala jelen O 24 millió főre tevő Franciaországban a' földbirtokosak számát, 4 millióra a' gyár-birtokosakét, szinte négy millióra a' munkásokét, 's igen tanúságos rajzolatot terjesztett elő a' párisi jöltevő intézetekről a' főváros szorgalomági lakosira nézve. A' nemes lelkű Monthyon hagyományiból t. i. 11 ezer kézműves kap házi gyámolítást, 800 betegségből féllábadt idegen, uti költséget, és több ezer felgyógult a' fővárosban segedelmet. Egy még élő pair hasonló czélra a' carthusianusi kórháznak egy milliót ajándékozott. Jöltevőségi egyesületek által 16 ezer gyermek 's 8 menedékházban 1500 olyan munkások szülöttei kapnak nevelést, kik otthon semmi ápolást sem kaphatnak 's a' t. Midőn Dupin ur ezen ábrázolatot az öneki tulajdon szivreható szónoklattal elvégzé, háromszori éljennel köszöntetett. Igy pontosítatik Párisban egybe az, mi Angliá-

nak tíz nagy gyárvárosiban már régóta illy tárgyi leczkéek által divatoz. — A' Nancyban tartózkodó német bujdosók panaszkodnak, hogy a' francia kormány nem segíti már őket többé, 's így kénytelenek irói munka által élelmükről gondoskodni. A' politikai menekvöket gyamolító egyesületektől is eddig igen csekély segédet kaptak e' száműzöttek, mivel amazokat is igen gyéren és vékonyan segíti a' francia nép.

PORTUGÁLIA.

Gróf Taipának don Pedrohoz intézett második leveléből, mellyet a' Times közlött, az All. Z. 's Beob. után következő helyeket huzunk-ki: „A' portugáli nemzet semmit sem ohajt inkább békességnél. 1820 óta belső vilongások által megszagatva olly igen elerőtlenült, 's az inségnek olly irtóztató mélyére süllyedt, hogy csupán a' kétségbeesés tartja még don Miguel infans' zászlója alatt azon egy két embert, kiket akár vakítás akár erő- hatalom kinszeríte a' törvénytelen ügynek szolgálni; a' nehézségek naponként terhesbülnek 's az ország' helyreállítatását a' ministerek balgatagsága 's a' kormány iránti bizodalom végső elhalása — ellenzi. A' ministerium végkép eljátszotta a' közvéleményt. Ő az ország törvényire nézve legvastagabb tudatlanságát 's minden rendszabásban 's előintézkedésiben legnagyobb ügytelenségét árulá-el, ő legbotránkoztatóbb erkölcstelenséggel osztogatá a' nyilvános hivatalokat és szemtelennek nyilatkozék a' kormányzás minden ágiban. A' jelen ministerium az országnak egyetlen érdekét sem pártolja; ő nem egyéb mint egy csoport untatva fecsegő bolond, egy sereg anarchiai cosmopolita, kiknek nevökben, vagyonukban észtehetségökben 's a' nép hajlandóságában legkisebb támaszuk nincs; — egy párt (factio), melly Portugáliához egyedül csak azon tekintetből tartozik, mivel tagjai történetből az ő földjén születtek, mellynek más szándéka 's törekvése nincs, mint a' statusnak minden „kenyerét 's halát“ magához ragadozni. Semmi elv, se jó se rossz, nem vezérelvén őket, igaztalan állítás volt, hogy e' ministerek ultraliberalisok; ők „minden és semmi.“ Mivel hazugok 's hálátlanok voltak néhányhoz, mások iránt pedig nem politikusok, nemcsak hogy részökre egy jó barátot sem

nyertek, sőt mindenkit ellenségökké tevének.“ — A' gróf azután a' vagyon elkoboztatását hozza szóba, mit is ő, a' constitutionalis chartára hivatkozva, törvényellenesnek bélyegez. „A' ministerium egy 1833. aug. 31ikén hozott végzésben egy cselszövényes bévezetés után a' fosztogatás bizonyos nemét rendeli a' portugáli földbirtokosok többsége ellen; mert azon polgári katonák, kik házaikból felgyújtás veszedelme közt hurczoltattak el, hogy az usurpator ügye mellett harczoljanak, mindnyájan földbirtokosok; számuk sokkal nagyobb, hogy sem megérdemelnék a' lázadó nevet, és mivel minden reményt elvesztének az emberi boldogsághoz, keblökben könnyü a' kétségbeesés vad buzgalmát felköltöni; szándékjok ugyan nem sikerül, mert az usurpator ügye kivihatatlan; de ők e' pusztító háborút addig huzhatják, míg a' szerencsétlen ország végromlás szélére hozatván, csak név szerint álland fen. Én, Sire, nem ezen törvény végrehajtásától félek, engem csak azon rettegés aggaszt, mellyet az a' népben okozott. Én abban nem látok mást, csak a' ministerek ördögi szándékát. A' törvény végrehajtásának lehetlensége az ő saját oltalomszere. Vatel azt mondja: „A' legigazságos büntetés is kegyetlenségé fajzik, ha az igen sok emberre terjed.“ Fölséged ön maga törvényeket nem alkothat, mivel a' törvényhozó hatalom saját természeténél fogva másra általszállíthatatlan.“ — Gr. Taipa ezen utolsó mondást okokkal támogatja 's azután amaz állításának bebizonyítására megáltal, hogy azon reform, mellyet a' ministerek az ítélő-bíróság rendszerében divatba hozni ügyekeztek, foganatlan és kártékony 's hogy ők (a' ministerek) a' törvényhozáshoz semmit sem értenek. „Holmi filit-falatok 's czifra foltocskák — úgy mond — mellyeket ők ügyetlen ostromba kézzel franczia törvény-könyvekből kiszaggattak 's azután szintolly ügyetlen ostromba módon összeférczeltek egybeállítás, és rend nélkül, egy durva barbár-nyelven, melly teli két értelműséggel 's homályos beszédformákkal, egyszerűs mind olly grammatikátlan, mint csak egy pórsuhancz fogna írni, — im ezek azon törvények, mellyekkel ezen új Lykurgok a' mi nemzeti codexünket fölcserélik.

Álljanak elő 's merjenek csak egyet is e' vádlatok közül tagadni; én kész vagyok kivini állításom igazságát. E' híresztelt reformok közül még botránkozhatóbb egy másik, értem azt, melly a' világi és szerzetes papságot tárgyazza. Nehezen kíván keresztyén egyház bárhol is nagyobb reformot, mint Portugáliában, csak hogy e' dolgot soha sem bízták illy apostolokra 's illy módon még soha sem hirdették az evangeliumot. Itt csak egy nevet említni több leendő mint elégséges; ez Padre Marco Soares Vas Preto neve, mellyhez a' publicum azon formula végett, melly szerint ő különös végzéseit közre bocsátja, még e' melléknevet is „profanaló (becstelenítő) tanácsnok“ függeszté. E' kifejezés: „mi profánná (azaz: világivá tesszük, säcularisáljuk) ha alkalmaztatik is törvényes értelemben, még is folyvást csak arra fog szolgálni, hogy a' népet azon gyűlöletes bal hiedelemben megerősítse, mint ha mi szabad-kömvészek volnánk — egy hiedelemben, mellyet ellenségink a' tudatlan népnél csak azért élesztettek, hogy átkos üldözésinek játékivá legyünk. A' klastromok „profanáltak“, jövedelmök behúzzatik, a' világi papság eddigi élelemforrását elveszti, az egyházi javakkal adományozott tartatásáról a' status nem gondoskodik: mind ezt, sőt még többet is saját szemekkel láttuk. De hol látunk csak egy üdves rendszabást is ajánlatni, mellyben a' papság erkölcsi 's értelmi javíttatása vétetnék czélul? Hol látunk mi e' nyomos tárgyan az egyházi törvényekre, papi zsinatokra 's egyházi atyákra hivatkozást? Papam habemus Marcum. Padre Marco (Markus atya) a' mi pápánk 's ez azon egyetlen papi főség, melly jelenleg a' lusitaniai egyházat kormányozza! . . . Amde borítsunk lepelt e' tárgy fölébe, nehogy ügyünk ellenségei tanuji legyenek amaz undokságoknak, mellyek a' szentségesnek e' profanatioja alatt rejteznek. — A' mi az ország kincstárát illeti, most csak annyit mondok, hogy nyilvános tisztviselőink száma rendkívül nagy, ezek fizetése sok millióra terjed a' már sok milliónyi adósság 's kölcsön mellett, 's a' kincstárban nincs pénz. Czéliránytalan munka volna, most a' financzministernek, nem különben baráti 's ügyvivőinek vastag tu-

datlanságát fösteni. Egy jövődó alkalommal, ha kezemhez jönek majd azon bizonyítványok, mellyeket várok, e' tárgyat bővebben fogom érinteni, hogy Fölségednek nagyobb felvilágosítást adhassak. E' miniszterek részéről a' tapasztalatlanság 's ügyetlenség sem kevésbé förtelmes. Midőn illy nyiltan és szabadlelkűleg szólok Fölségedhez, főképp azért történik, mivel, mint mondom, átlátom, hogy az usurpator ügyére nézve minden szerencsés következés most már lehetetlen. En Fölségedet egy vitézi hadsereg szárnyán látom; — látom a' derék Terceira hget, ki csudás tettei által a' fővárost megszabadítá; — látom a' rettenhetlen Saldanha grófot, ki a' portói vonalokban Fölséged parancsi alatt egy francia marsalnak, Algier hódítójának győzödelmes hadvezérpálcáját összetöré; — látom Villa da Praia tűzkeblű tanulóit 's önkéntesit, kiknek olly fényes érdemök van közhivatalokra, 's el nem csüggednek, midőn a' ministeri előtermekben e' tisztségeket holmi dologtalan herék nyerik-el, — látom mondom még folyvást a' táborhelyen, hova őket a' becsület hívá. Az usurpator ügye tehát végkép elveszett 's most szükséges a' királyné ügyét megmenteni.“ —

A' levélirő, midőn a' külföldi viszonyokat érinti, így szól tovább: „Spanyolország' törvényszeres uralkodása azaz Ildik donna Izabella' uralkodása buzgón ohajt Portugália' törvényszeres uralkodásával azaz donna Máriáéval szövetkezni; az ő ügye szint azon ügy, azon háború, melly Europa' nyugati félszigetét pusztítja, a' rend uralkodása ellen viselt háború — 's azon párt, melly henye hivalkodásban mások' szorgalmából élni törekszik a' papi don Carlos és don Miguel pártja. Nyerjen csak tartós alapot Lissabonban az uralkodás, melly a' rend' systemáját biztosíthassa 's bizonyos, hogy Madridban azt nem sokára a' hasonló szerkezetű uralkodás el fogja ismérni; nem valami elhajlás vagy különség az uralkodás' módjában okozza, hogy ezen üdves szövetség még eddig meg nem történt, oka egyedül csak az, hogy Fölséged' kormánytisztjei legyőzhetlen gát falat emelnek azon rossz hitel által, mellybe ők magokat a' nemzet 's Europa előtt helyezték. Hogy donna Mária' uralkodását Angol 's Franciaország el-

ismérte, az nem egyéb, mint jus-elismerés elismerés de jure, mivel a' Fölséged' udvaránál megbizott diplomata közül egy sem bátorzkodhatik az ő udvarának valamely titkát Fölséged' ministerei ellen kinyilatkoztatni, mert tartaniok kell, hogy már az első postanapon Európának e' vagy ama' revolutionalis journaljában azt dobra üttetve látják, a' mint t. i. Fölséged' ministerei vagy ezek' szövetségesei, privát érdeköknél fogvást azt tudatni szükségesnek vélelik.“

Hogy mind ezen rossz megörvosoltathassék, Fölségednek legmélyebb alázattal következő kérésimmet terjesztem elő: 1) méltóztassék Fölséged egy tökéletes köz amnestiát adni, az usurpatoron kívül senkit sem véve ki; 2) szüntesen-meg Fölséged kegyelmesen minden jószág-behuzást politikai vétségek miatt; 3) hogy e' rendszabásoknak kellő hatásuk legyen 's azon rosszak, mellyeket levelemben feljebb érintettem, megörvosoltassanak, méltóztassék Fölséged minélelőbb a' mostani ministereket elbocsájtani 's másokat, kik a' nép bizodalját birják, helyökbe kinevezni; 4) méltóztassék Fölséged a' sajtó-törvényjavaslatot, melly az utolsó cortes-gyűléskor a' követkamarában keresztül ment, 's hogy országos törvényé váljék csupán a' pairkamara jóváhagyását 's a' végrehajtó hatalom részéről megerősítést kívánt, erőbe léptetni; mellynél fogvást azután Fölséged a' köz vélelmenyt tisztán 's világosan megérthesse. Ekkor bizonyos, hogy a' portugáli nemzet áldása fogja kísérni Fölségedet. Gróf Taipa, ország pairje.“ —

Pike schooner Falmouthba dec. 3ikán érkezével hireket hozott Lissabonból nov. 23kaig; a' Courier ezeket privát levelezője után következőn közli: A' sergeknél e' napig semmi újabb nem történt, 's mint látszik a' két ellenpárt inkább igyekszik azon, mint intézhessen mentül foganatosb készülteket a' háboru folytatására, mint eszközökrül gondoskodnék annak békeuton végezhetésére. Azon szin, mellyben a' naponként érkező migueliták Santarem állapotját festik, csupa reménytelen kilátást nyujtana Miguel ügye felől, ha bizonyos nem volna, hogy annak hitelességén semmit sem építhetni. Egy kereskedő, ki Santaremet a' napokban hagyá el, beszélé, hogy kenyéren kívül a'

városban minden más élelem bőségben található, 's a' tulsó oldali vidékekről a' hadsereg pótlására nagy számban érkeznek ujoncz-katonák, ámbár mindenkor kötözve, azaz pányván, lánczon, bélkóban, mint másutt is, hol az ujonczállítás nem conscriptio v. sorsvonás által történik, 's mellynél fogva szolgálatiktól igen keveset várhatni, mint-hogy első kedvező alkalommal újra megillannak; számos lovat is hozattak közelébb, a' minnapi harcban elvesztettek helyre pótlásaul. A' tartomány lakossága csekély kivétellel még mindig Miguel részén van 's védelmére elszántnak látszik, legnagyobb befolyással bír erre nézve a' papság, melly az alsóbb nép-osztályt tetszése szerint vezetheti a' merre akarja. Ezen akarat pedig ha valaha, most annál inkább elszánt törekvéssel Miguel részére hajt, jól látván, hogy a' constitutionnak lehető uralkodása alatt többé a' régi jó napokra számot nem tarthatand. Dom Pedro ministeriuma nagyot hibázott, midőn e' hatalmas corporatio szellemi hatását nem csak saját ügyére megnyerni nem iparkodott, hanem azt mintegy keserítőleg magától a' különben is idegent nég kérlelhetlenebbül elidegeníté; mi köze a' constitutionalis, úgynek most hevenyében egyházi reformokhoz, mikoron még ellenség áll előtte, melly állapotását v. álladalmát kétségesíti? Palmella tanácsi e' részben sokkal követhetőbbek valának 's azok szerint az ellenség a' papságnak tőle legalább részben elszitásával most már aligha le nem győzetvén, tántoríthatlan lépéssel nyulhatna a' constitutionalis kormány azon reformhoz, mellyhez eddig csupán saját ügye veszélyezésével foghata. Dom Pedro hadiszolgálatjába már, mint nem egykét példa tanítja, szinte erőszakkal fogják az embereket; erősen dolgoznak a' Lissabon körüli erősegeken, épen mintha még egy izbeli migueli látogatástól tartanának. A' mult héten hasonlóan nagy sietséggel erősíték Almada várát is, melly a' Tajo tulsó partján fekszik, mivel azon ellenséges csapat melly Alcacert elfoglaltá, készülteket látszott intézni annak megrohanására. A' sánzolokat már bevégezték 's az oda küldött jó őrizet a' bévehetés iránt elhárít minden további retteget. A' ministeriumban, min-

den arra mutat, hogy a' rebesgetett változás még sokáig elmarad; d. Pedro rendkívüli bizodalommal látszik e' kormányférfiakhoz viseltetni 's elmozdittatásokrul álmódni sem akar, álmodozik azonban a' nép, 's ha egyszer képviselőji, a' cortesek egybehiva lesznek, minden bizonynal létesíti. Elmult héten egymásután 3-4 izben tartatott cabineti tanács, mint hallik a' felől: valljon a' jelen környülállások közt millyen utat lenne a' ministeriumnak legtanácsosb választatnia, 's egy adandó amnestia felől végeznie, mellyből csupán az ellenséges párt vezérlennének kizárva. Ez utóbbin a' nép élénk örömét nyilatkoztatá, 's következesi jóknál egyebek nem lehetnek. Lord W. Russel ma egy kurirt utasita Miguel táborába, milly czéllal 's foganattal? eddig nem tudhatni mert még vissza nem érkezett. Greenockbul (Skoeciából) szinte ma 280 ujoncz jöve meg, az illyenek száma már 1160ra megy, mindnyájan fiatal katonák, kik ha jól rendeztetnek 's ügyes vezérlet alá juthatnak, derék ezredet fognak képezhetni. Bacon ezredes, saját lovassága számára közülök mintegy 60 nat választta ki. Algarbiából e' napokban nem jött uj hir, egyéb hogy a' tartományt valamint ezelőtt ugy most is folyvást guerillacsoptrok nyugtalanítják. Itt a' fővárosban nagy zugolódásra szolgált okul a' némelly külföldi pénzek becs-leszállittatása iránt hirdetett határozat; a' kereskedők miatta érzékenyen károsulnak, minthogy többi közt egy piaster értéke, melly eddig 940 reis volt, most már csupán 850, holott e' pénz meglehetősen folyamatban keringett. E' levelen kívül, mond a' Courier, kaptunk még más közleményeket is, mellyek, minthogy a' valót kimondani kötelesek vagyunk, valamennyin egyértelműleg koránsem rajzolják.

Legujabb. Anglia és Spanyolország a' portugáli ellenséges felek közt valóságos közbenjáruláshoz kezdenek; e' volt czélja a' Miguel táborába közelébb küldött angol és spanyol követeknek. Az egyeztetés kikötési közt említik: hogy d. Miguel mint portugáli infans holtig huzhassa jövedelmeit, ha az országot oda hagyja; más részről ismét hogy, d. Pedronak minden befolyása az országlásba azonnal megszűnjék, mivel eddigleni tettei és ministerinek bánás-módja 's

csupán szerencsétlenséget árasztott az országra. Mint világos, e' közbenjárulás d. Pedronak nem lehet épen kedve szerint 's nem csuda, ha azonnal a' táborba sietett, hogy mint mondák, az alkadozásokat egy kezdendő ütközettel félbe szakaszthassa.

SPANYOLORSZÁG.

A' Moniteur nov. 30ikáig terjedő madriti hírek után: az napon, úgy mond, midőn Bilbao (Sarsfieldtől) elfoglaltának híre a' fővárosban elterjede, csoportokba gyűlönge a' nép az utcákon 's lármája közben, mellyel a' két királynét élteté, nem egyikét halált harsogott a' ministerek fejére. Rendszerint katonaság állott elő 's szélytzavará a' csoportokat. 28ikán a' főpolitia-ügyelő hirdetvényt függesztete az utcákra, mellyben a' népet a' nyilvános rend föntartására inté 's kemény büntetés alatt tilta meg nemcsak minden utczai kiáltozást, hanem egyéb nyilvános zugolódásokat is a' kormány ellen 's főkép fonszóval olvasásokat utczán 's közös helyeken. A' játékszínek dec. 1sőjén újra meg fogtak nyitítani. A' National boszankodni kezd dec. 9ikén, hogy olly nehezen juthat valami érdekesb spanyol ujságokhoz; mióta, úgy mond, a' királyné sergei Vittorioát 's Bilbaót elfoglalák, a' velünk közösülés még bajosabbnak látszik mint ezelőtt, Castagnon, ki előbb naponként 's minden csekélységet megirt a' bayonnei hatóságokhoz, most, ámbár még mindig Tolosában tartózkodik, többé nem is üzen; nem láthatni kurokat, nem privát küldötteket, kiktől valamit kitudhatnánk, az egy öszvérhajtsárok 's kóbor serpenyü-foltozók maradnak még, kik Bayonneba némelly újabbakat áthoznak. Mondják, gen. Valdes, ki Sarsfield helyébe nevezteteti, 4000 emberrel közelg Tolosa felé, hogy onnan El-Pastor és Castagnon sergeivel egyesülten üssön Navarrába; úgy látszik tehát e' végső ütközethöz majd annyi készület tétetik, mint az elsőhöz, nem ugyan az ellenség száma, hanem a' csatatér akadályai miatt. A' Tolosában székezett Junta idején megillant 's egy magas sziklára, a' s. Miguel de excelsis nevű remeteségbe, vonta meg magát. Biscaya 's Guipuzcoából apró csapatokban húzódnak 's

loppal az elszórakozott insurgensek Oyarzuon keresztül Aranzazuba közel azonszik-lai remeteséghez, hol tábort ütni szándékoznak. Tena osztályvezért, ki kiseded guerrilla-csapatjával szint e' tájakra iparkodott, Alcamiz mellett minden társastul elfogták 's agyon lötték. Mutatkoznak imittamott újabb támadások is: Leiriában (Valencia királyság) napot rendelvén a' tiszthatóság az ifju királyné thronra lépte ünnepléseül, midőn ez békövetkezett, a' helyett hogy az ifju királynét éltetnék, don Carlos kiáltatott ki. Ismét a' de los Riosi klastromban egy messze ágazó összeskűvés czélja fődötetett fel, mellynek következésében Madritban 's egyebütt igen számosan fogattak el. A' statustanács jelenleg már egy tervet készít, melly szerint a' klastromok egész országban eltörlesztetnének, 's egy biztos deportatioi hely jelettenék, hova belölök a' zajban részesebb barátok vitethetnének. Don Carlos maga 's mintegy 26 személyig menő kísérete nov. 26kán még Miranda del Dueroban (tehát Portugáliában) tartózkodék.

ELEGY HIREK.

A' hollandi hadisereg száma a' fő, altisztek 's közvitézeknek adott engedelemnél fogva ujlag $\frac{1}{4}$ részben kevesítették. — Azt rebesgetik hogy Bécsben is szándékoznak telegraphokat divatba hozni; ha igen, akkor hihetőleg telegraph-vonalok fognak az olasz, bajor, lengyel és török szélektől kezdve a' fő lakvárosig állítatni, noha ezeknek ennyi irányban létesítettésök talán igen is sok helybeli nehézséggel volna összezsátolva. — A' Courier szerint Santanna gen. mintegy 10 ezer főnyi sereggel a' fővárosból az ellenség elibe vonulván tökéletes győzedelmet nyert az Arista által vezérlett insurgents csapatokon úgy szerteszórván ezeket, hogy alig lesznek ismét egyesülni képesek. Két rendű szállítás (conducta), mindenike külön egyegy millio dollárral, egyike ugyan Tampicoba, másik Veracruzba haladéktalan utnak indul, úgy hogy a' legközelebb érkezendő rak- v. nyaláb-hajókat pénzgazdagon várhatni. A' bányák jövedelméről is igen kedvezők a' hírek Mexicobul.

Bank-részvény dec. 20ikán 1228 $\frac{1}{8}$.

Szerkezteti Helmezy. Nyomatja Landerer.

Kedveskedésül mai hírlapunkkal veszik t. ez. Előfizetőink: „Deresényi János rövid előterjesztését 1832/3ban dél 's nyugati Európára keresztül tett utja tapasztalásiról“ egy öt rendű képletet ábrázoló köre irt rajzolatall.